

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

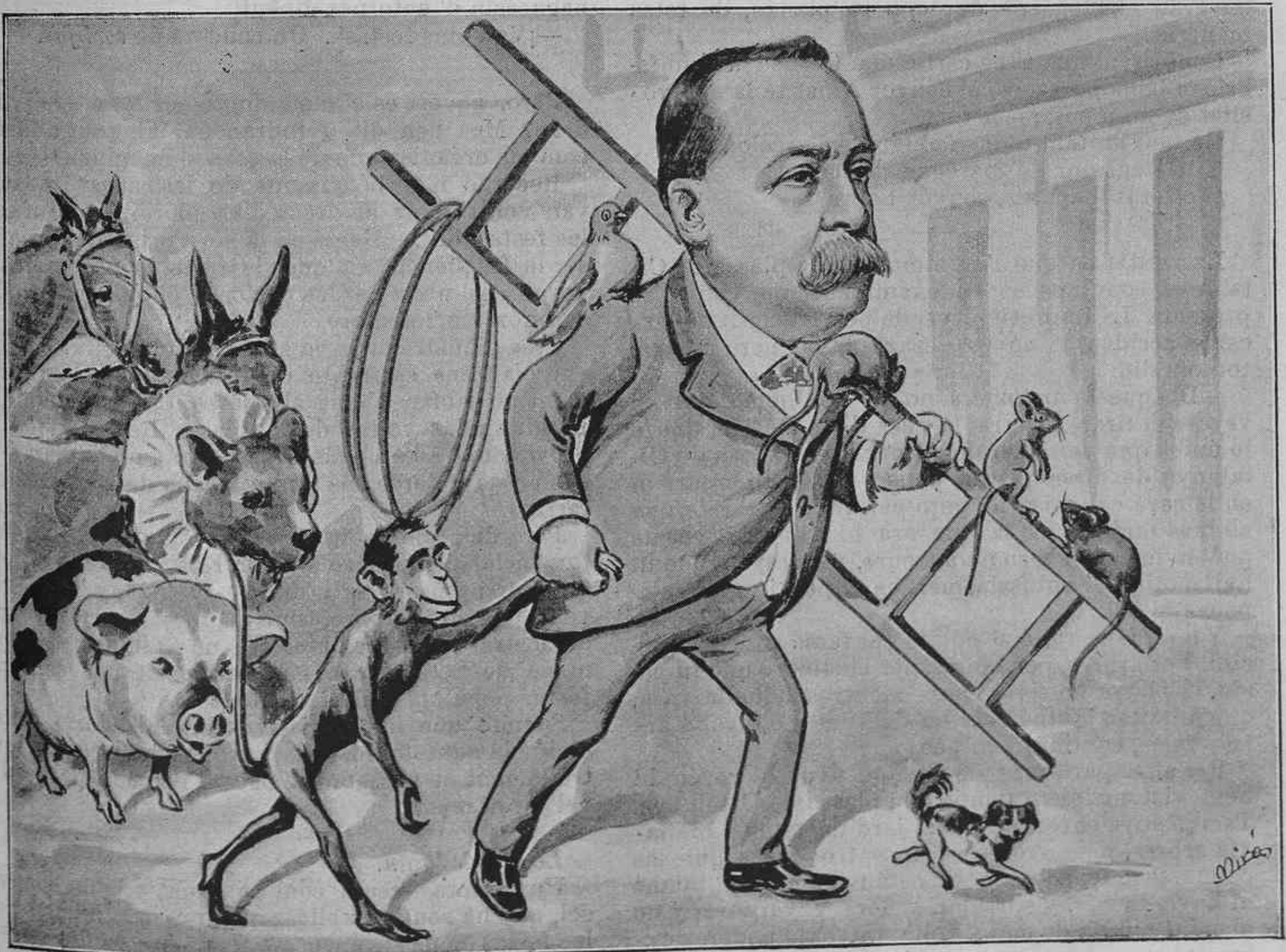
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

¡ALEGREMNOS!

Entrada de l' Alegria,
ab tota la companyia.

CRONIQUETA

Fent quedar bastant malament á no pocas personas que 's creyan lo contrari, l' arcalde, el verdader y efectiu arcalde de Barcelona, acaba de demostrar que no dorm.

Desde Caldas, ahont temporalment resideix en us de llicencia, ha llicenciat unas declaracions, que dup-to que al senyor Fabra y Ledesma li hajin fet gaire gracia.

Lo que mes sobressurt d' ellas es la firmesa ab que 'l senyor Amat manifesta 'l seu propòsit de no abandonar la vara.

—No penso, ni remotament, deixar-la—ha dit.—Mentres continuhi mereixent la confiança del Consistori y del poble, seguiré sent arcalde ab la mateixa voluntat que ho he sigut fins avuy.

Aixó, ó molt m' equivoco, ó es participar indirectament al senyor Fabra que per ara son verdas.

—Es inútil que s' escarrassi—sembla venir á dir don Joan:—hi vist perfectament las maniobras que l' arcalde accidental está fent pera birlarme la vara, y espero no donarli aquest gust.

Pero encare hi ha més. Interrogat el senyor Amat sobre l' urbanisació de la plassa de Catalunya, arru-fa significativament el nas y contesta:

—¡Molt bé! Un cop magnífich. Pero... (ara ve 'l palmetasso) dup-to que aquest acte dongui 'ls resultats que 'ls que l' han ideat se figuran.

Qu' es com dir al arcalde interí:

—Tú 't creus que has fet qui sab qué, y en realitat no has fet mes que una planxa; molt teatral y de gran efecte, sens dup-te, pero planxa, de totas maneras.

Confessém que si es cert que á Carded u s' hi fabrican bons borregos, el senyor Amat té la generositat de no menjarse'ls tots.

De tant en tant n' envía algun á Barcelona.

Y bastant dur de rossegar, per cert.

¿No ho troba aixís, senyor Fabra?

La veritat es que l' assumpto de la plassa de Catalunya, com mes se va examinant mes confós se presenta. La impresió causada per l' acudit del arcalde accidental no es desagradable, pero lo que tothom diu:

—D' aquests *arranques* no 'ns ne fihem gayre. Si veyessim tirar á terra la casa de 'n Rosich, que 's lo únich que verdaderament priva á la plassa de Catalunya de dirse plassa, potser encare hi creuríam en la seva urbanisació; pero per quatre arbrets, que ab mes rapidés de la que ara hi han sigut posats poden demá ser tornats á treure, no creyém que hi haji motiu per entussiasmarnos ni per tirar las campanas al vol.

Y no li falta rahó al públich al ferse aquest racioni. Per arbres, per fanals, per surtidors que hi posin, la plassa no será plassa mentres aquella casa, que á tants ajuntaments ha desafiat y obligat á arriar velas, continuhi en peu.

Per altra part, mes de lo que avuy hi veyém hi hem vist en altre temps á la plassa de Catalunya. També anys enrera hi havia jardins, també hi havia arbres, mes grossos y mes frondosos que las palmeras que actualment están plantanthi; també hi havia fanals, y surtidor, y flors y verdura, y no obstant un día de cop y volta un bras poderós extengué per demunt de tot alló la seva grapa, y la plassa quedá convertida en un trist erm.

¿Quí 'ns assegura que, á pesar del aparato que

avuy se desplega, demá ó qualsevol día no tornarà succehir lo mateix?

A jutjar pel entussiasme ab que 'ls vehins s' ho han pres las próximas festas van á ser animadissimas.

No hi ha carrer ni carreronet que no haji nombrat la corresponent comissió, encarregada de dirigir el seu adorno.

Pero, entenemnos; l' animació ¿es la bellesa? També es animat un galliner quan tota la virám cacareja y salta, y no crech que hi haji qui consideri aquell quadro digne d' admiració.

Poch mes de tres senmanas faltan pera l' inauguració de las festas, y no se sab que cap carrer haji realisat altres traballs que 'ls de *boquilla*, que són els qu' en aquesta terra mes solen prodigarse.

Doctors té l' art barceloní qu' en materia d' ornamentació saben molt bé ahont els apreta la sabata, pero no será de més recomanar á las comissions nombradas al efecte el tacte y la cautela que l' assumpto requereix.

Santo y bueno que per Sant Llorens la Tapinería s' ompli de banderetas, que per Sant Roch fassin putxinetlis á la plassa Nova, que per Santa Catarina s' adorni ab mata y canyas verdas el carrer de 'n Cuch...

Tractantse d' unas festas com las de la Mercé, per veure las quals fins se convida á la gent de fora d' Espanya, es necessari que lo que 's fassi, sigui lo que sigui, 's fassi bé y sense mesquinesa.

Perque sería altament vergonyós que, després dels bolados que s' han fet y del soroll que s' ha armat, els forasters que las vinguessin á veure se 'n haguessin d' entornar dihent:

—¡Valentas festas!... Un concurs de *sortijas*.

Pero, aquest es el meu dup-te: els forasters ¿vin-drán? Més ben dit: ¿vin-drán en tan gran número com els organisadors de la cosa s' imaginan?

Recordo molt bé que una de las causas que més van contribuir al descrédit y mort prematura de las festas de la Mercé en la seva primera época va ser la freqüencia ab que 'ls festeigs preparats se veyan deslluhits per las copiosas plujas propias del equinoxi de Setembre.

Tres ó quatre anys va succehir lo mateix. Arribavan els trens carregats de forasters que materialment no sabían ahont allotjarse. Las cadiras de la Rambla y las voltas de la plassa Real servían de provisional alberch als pagesos que no havían trobat posada. Barcelona bullía, plena de gent fins als terrats.

Pero de prompte 'ls núvols reventavan, una pluja torrencial comensava á assotar la cara dels pobres forasters, y passava 'l día 24, y 'l 25, y 'l 26, plovent, plovent sempre, com si 'l cel hagués volgut demostrar als barcelonins que no es la derrera semana de Setembre la més apropòsit per celebrar festas populares y al ayre lliure.

Sospito que las comissions organisadoras l' han olvidada aquesta historia; pero tinch entés qu' entre la gent de per amunt encare no se 'n ha perdut del tot el recort.

Le mot de la fin.

Una xicota, fresca com una rosa y bella com un sol, que ha sentit explicar que un dels números de las festas consistirá en un «concurs de finestras», ab premis á las que 's presentin més ben guarnidas, diu al seu promés:

—Escolta, ¿y si jo adornés la meva?

LAS DUGAS PLANXAS DEL ANY

Robert

Entre la de la Cecilia ab lo del carrer de Fuencarral y la del eloqüent Torres ab lo de la famosa instancia, ¿quina 'ls resulta mes grossa?

—¿Per qué no?

—¿Qué m' aconsellas que hi posi? ¿Flors, banderes, fanalets?—

El promés, mirántsela embadalit:

—¡Tonta!.. No es necessari que hi posis res. Quan passi 'l jurat calificador, treu senzillament el cap, y... déixaho anar: per poch bon gust que tingui, ja veurás com la teva finestra resulta la més ben adornada... y te 'n emportas el primer premi.

A. MARCH

AMARGA PENNA

¿Qué te Don Jaume l' apotecari que fa vuit días no 'l veu la gent? ¿perqué á sa casa no pot entrarhi ningú rihent?

¿Qué 's lo que passa per sa xaveta que s' está sempre tancat tot sol? ¿perqué á sa filla qu' es tan guapeta fa portar dol?

¿Cóm es que 'l pobre tot lo jorn plora llensant per casa queixosos lays? ¿quina es la causa perque cada hora tinga desmayos?

¿Son aquests cambis segura proba de que va perdre molt de diner? ¿es que algun tipo l' amor li roba de sa muller?

Potsé 'l contrista per sa desgracia

la trista pérdua d' un fill hermós?

—No; es que fá días que anant á Gracia va perdre 'l gos.

ANTONI DE MASANAS

ESTIUHEJANT

PELS ALTS DEL PIRINEU

LA Vall de Aneu que 'l día avants al entrar á Esterri la havíam vista com ensonyada á la trencada y misteriosa llum del cap ve-pre, havíam de tornarla á veure á la matinada següent, tota aixerbida com nosaltres mateixos, després de un bon repós, ab tot y haverse vist interromput per la fauna característica dels lits d' hostal de montanya... Pero tant se val: lo mateix la vall que nosaltres sentíam iguals desitjos de rebre 'ls primers besos del sol naixent.

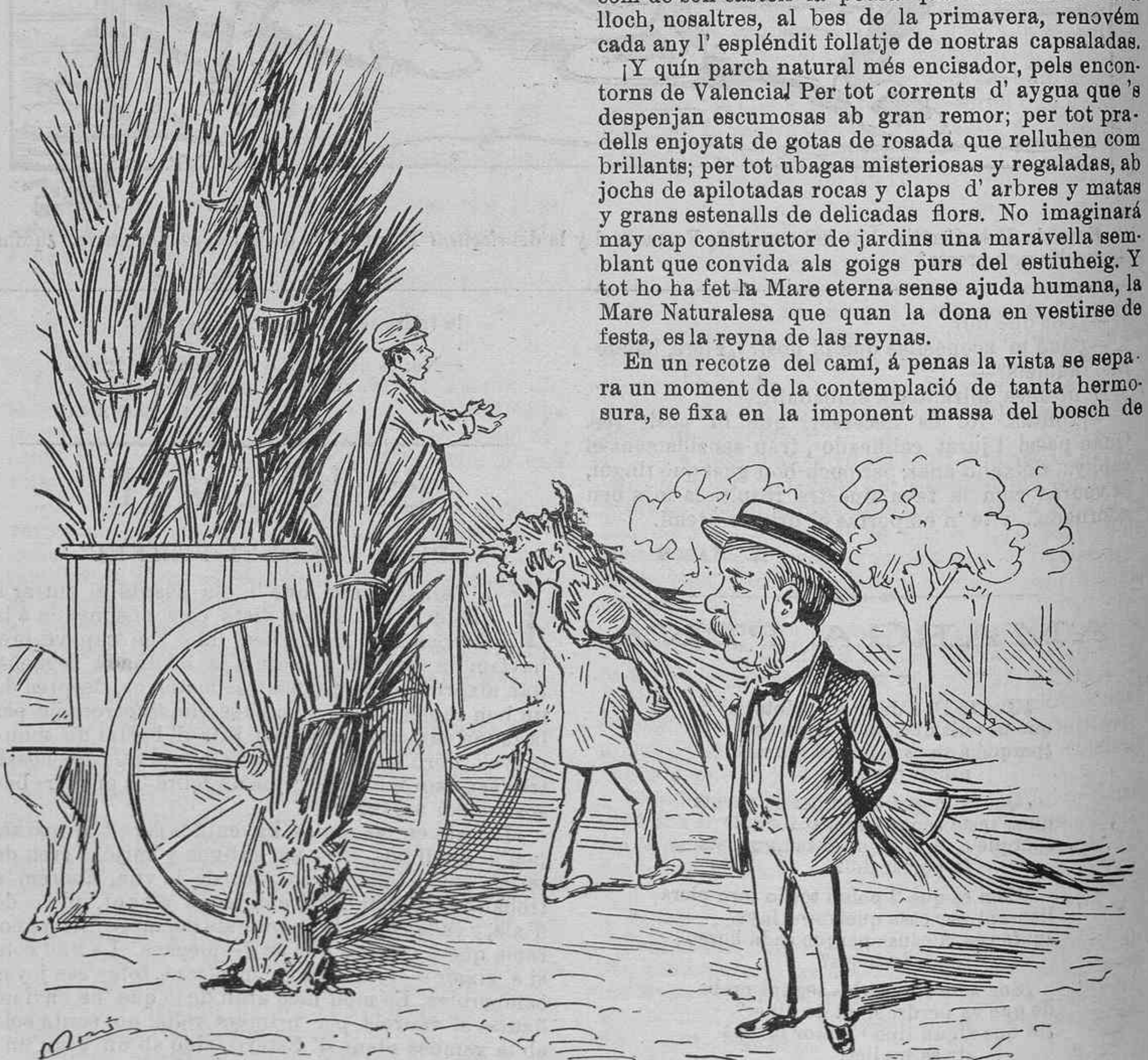
Montats en las mulas, haventnos servit de marxa-peu la gradinata de una antigua y curiosa creu de terme que s' alsa al extrém de la vila, anarem á trobarlo 'l primer raig, montanya amunt, plens de d' alé, y cada cop més enamorats del magnífich panorama que á nostres ulls se desplegava. La vall com si s' aixamplés ens anava mostrant totas sas joyas camparolas. Es molt més gran de lo que 'ns havíam figurat al véurela per primera volta: no conta sols ab la xamosa plana d' Esterri, sino ab un gran número de recotzes enrevoltats de altas montanyas, y

regats tots ells per una corrent ó altra de ayguas de neu puras y crestallinas. Cada recotze te 'ls seus prats espléndits en las terras baixas y 'ls seus boscos frondosos en las alturas.

Viuhem en la comarca prop de sis mil habitants dedicats al conreu de las terras, á la cria y recria de animals y á l' explotació dels boscos, y distribuïts en vintiquatre pobles, mols dels quals ofereixen en el seu nom marcada dissinencia vasca, com Esterri y Serri, Isabarre, Lladorre, Unarre y Escallarre. Un dels pobles se titula Son, y ab tot s' ha de confessar que no dorm pas. Aixís son també la gent de la comarca: el més tonto fora bó per bisbe.

Ara podria aprofitar l' ocasió de fer el sabi investigant l' origen remotíssim de aquests pobles, fent quaranta mil suposicions sobre la seva etimología que 's pert en la nit dels temps, entretenintme narrant las sevas vicissituts en las épocas históricas ja conegudas, com durant la dominació de la casa de Pallars, extingida en sas lluytas ab Ferrán el Católich, y la posterior de la casa de Cardona, que avuy subsisteix encare vinculada en la duquesa de Medinaceli; pero ¿qué 'n treuria de remoure la pols dels arxius, y quin gust donaria al pacient lector llen-santli als ulls tota aqueixa venerable polsaguera?

EL JARDINER DEL AJUNTAMENT

—¡Bueno! Ja hem colocat tot aquell saldo de palmeras, que no sabia cómo desempallegármén.

Sols faré constar que la duquesa de Medinaceli, segons me digué un aixerit fill del país, posseheix grans hisendas, cobra infinits censos, comparteix ab els pobles els dominis comunals y gosa encare de no poch drets antichs.

—¿Inclús el dret de cuixa?—li vaig preguntar.

—Fugi de aquí:—'m va respondre.—Y no 's pensi: tant de bó que encare hi fos, que aixís cada fadrí del poble, al casarse, hauria de disfrutarlo ab ella.

Aquesta bona sortida de un rústech pajés la faig avinent al meu bon amich Apeles Mestres, per si vol aprofitarla per alguna de sas picarescas baladas mitj evals.

* * *

Remontant el repetje de montanya que 'ns va conduhint al port de la Bonaygua trobém al pas el poblet de Valencia de Aneu, escampat per la vessant com un remat de cabras pastorant en els prats. Molt menos ens interessan las ruinas del castell dels comtes de Pallars, que l' hermosa vegetació, entre la qual descollan unas monumentals nogueras. Sapadas y pomposas semblan dirnos:—Vian-dant: detura't á admirar en nosaltres l' obra de la naturalesa, que se sobreposa á totas las vicissituts humanas. Ha passat la rassa dels Pallars fa més de quatrecentys anys, y la nostra subsisteix encare. Fillas som de las que 'ls hi donaren sombra: y aixís com de son castell la pedra que 'n cau no torna á lloch, nosaltres, al bes de la primavera, renovém cada any l' espléndit follatge de nostras capsaladas.

¡Y quin parch natural més encisador, pels encontorns de Valencia! Per tot corrents d' aygua que 's despenjan escumosas ab gran remor; per tot pradells enjoyats de gotas de rosada que relluhen com brillants; per tot ubagas misteriosas y regaladas, ab jochs de apilotadas rocas y claps d' arbres y matas y grans estenalls de delicadas flors. No imaginará may cap constructor de jardins una maravel·la semblant que convida als goigs purs del estiuheig. Y tot ho ha fet la Mare eterna sense ajuda humana, la Mare Naturalesa que quan la dona en vestirse de festa, es la reyna de las reynas.

En un recotze del camí, á penas la vista se separa un moment de la contemplació de tanta hermosura, se fixa en la imponent massa del bosch de

Valencia, tot d'espessos abets formant una inmensa taca vert-negrosa, que no té menos de sis horas d'extensió. Aquella munió de gegants pirenenchs, ab sos brassos en creu, ab son cimall victoriós, ab els tronchs folrats d'esfli garsada molsa, donan una idea de lo que son els grans boscos en aquests paratjes. En molts punts son impenetrables.

Y no obstant el de Valencia de Aneu está condemnat á desapareixer en breu. Ja hi ha una companyia que l'ha adquirit y 's disposa á explotarlo. En aquests cassos explotarlo es sinónim de arrassarlo. Ja fins s'han tret els comptes: pagat lo que li correspón al govern y lo que ha de percibir la duquesa de Medinaceli, á cada cap de casa de Valencia se diu que li tocarán tres mil duros rodons. Tira peixet ¡quina ganga! Pero ab el temps se quedarán sense diners y sense bosch.

Pujant sempre, arrán de una corrent, que ara llisca furienta saltant de roca en roca, ara 's detura en un replá del terror formant un llach verdós, dintre del qual se veuhen cuhejar las truytas tan llamineras de las ayguas fredas, arribém al Hostal de Sastrada, vell casalot que ab un altre que hi ha un xich més amunt ofereix hospedatge als viandants y traginers que van y venen de la Vall de Arán. En aquell punt el Port de la Bonaygua presenta un aspecte grandió, encisador, digne rival dels sitis més hermosos de la Suissa. El bosch de Valencia se divisa en casi tota la seva extensió; enfront s'alsa un pich de majichs relleus plens de bosquina, que 's destaca sobre la pura transparencia de un cel blau, ab sos tons envellutats; més enllá s'extenen altres pichs, condecorats ab clapissas de neu congelada, y per tot arreu corre l'aygua... la bonaygua que dona nom al Port.

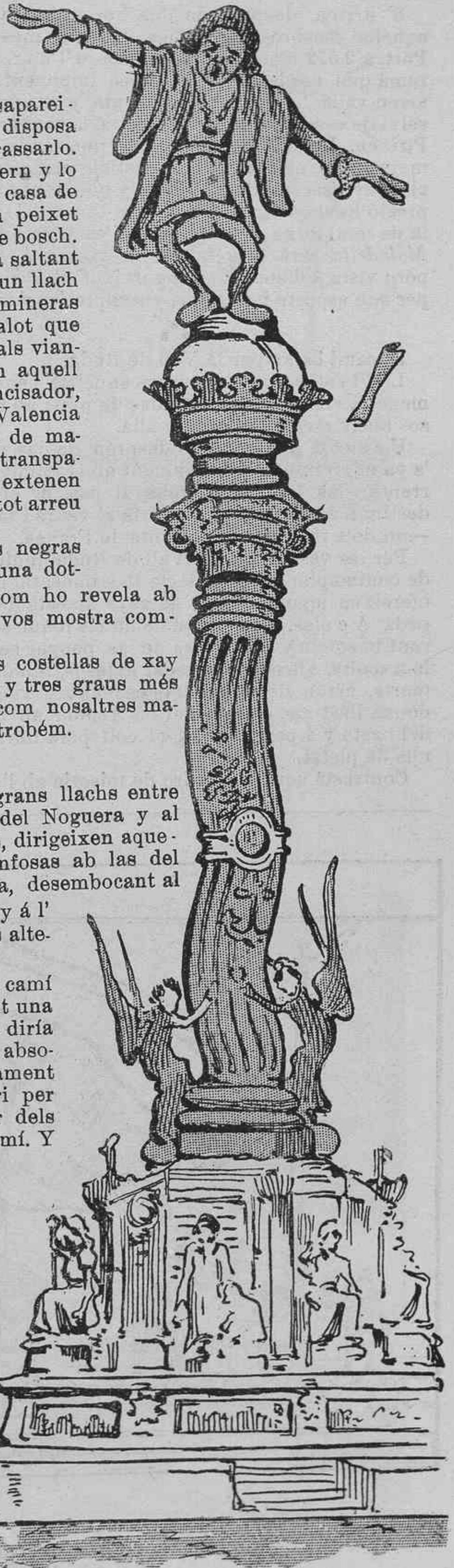
El mateix hostal de Sastrada es una curiositat, ab sas parets negras y fumadas, y ab l'hostaler, home joyós, que ha posat al mon una dotzena de frare de fills y que té fama d'excelent cassador, com ho revela ab las pells d'ós, de porch sanglar, d'isart y de tuixó que vos mostra complascent, y que son els trofeus de sas empreses cinegéticas.

Allá s'esmorza, remullant las sabrosas truytadas y las ricas costellas de xay ab bon ví de la Conca, qu' en aquellas alturas adquireix dos y tres graus més de forsa y un bouquet licorós agradabilíssim. Aquell ví fa com nosaltres mateixos que quan més amunt ens aném remontant, millor ens trobém.

Desde aquell siti poden ferse un sens fí d'excursións als grans llachs entre 'ls quals passa per una maravella el de Gerbel; á las fonts del Noguera y al güell del Garona, que á ben poca distancia las unas del altre, dirigeixen aquellas sas ayguas á Catalunya per anarse'n al Mediterrani confosas ab las del Ebro; mentres l'altra per la Vall de Arán las envía á Fransa, desembocant al Atlántich per Burdeos; al gran plá de Beret, cubert de prats y á l'encantadora vall de Saburedo, tancada per un circo de pichs alteros plens de magestat.

Ens falta temps per empéndrelas y hem de seguir el nostre camí remontant sempre el repetje de montanya, que 'ns va oferint una successió de perspectives á quina més encisadora. Pero qui diria que aquell pas tan deliciós al estiu en lo fort del hivern se fa absolutamente impracticable? La fondalada se cubreix completament de neu, fins á posarse rasa. ¡Ay, llavoras del qui s'aventuri per aquellas soletats! Cada any hi ocorren desgracias, á pesar dels pilans de pedra que sobresortint de la neu marcan el camí. Y aquest es l'únich pas expedit pera dirigir-se al tros de terra espanyola que porta 'l nom de Vall d' Arán! Una rústega ermita, dedicada á la Verge de Ares, reb las oracións dels qu'

UN MONUMENT QUE 'S BELLUGA

Robert

—¡Hola, hola!... ¿Ja estich segur aquí dalt?... Me sembla que aixó balla...

en els mals temps arrostran els grans perills de la travessia.

S' arriba, després de dos horas de trascar per aquells escabrosos paratjes, al punt més alt del Port, á 2,072 metres de altura sobre 'l mar. El panorama que desde allí 's divisa es imponent. Per tot arreu valls fondas y pichs nevats, y allá al fons la salvatge cresteria de la Maladetta, la senyora del alt Pirineu. La mateixa massa de montanya rebecca y majestuosa que ja havíam vist alguns días enrera al travessar el Port d' Erta, y que tant fonda impressió havia deixat en el nostre esperit. Al revéure-la de nou torna á omplirnos d' estática admiració. *Maladetta* serà pels que s' atreueixin á escalarla; pero vista á distancia, senyorejant el Pirineu serà per son aspecte mil voltas y sempre *benehida*.

El camí baixa per la Vall de Ruda.

Llú 'l sol del mitj día sobre aquellas pendents immensas, verdas y envellutadas de prat, ab numerosos abets escampats aquí y allá.

Un filet d' aygua que 's desprén de las alturas y 's va engreixint paulatinament ab el tribut dels torrents y las fonts que troba al pas, es el Garona destinat á ser—ningú ho diria al veure'l tan humil—un dels rius més importants de Fransa.

Per las vessants de la Vall de Ruda tenim ocasió de contemplar un espectacle llastimós: tal es el que ofereixen alguns remats de xays atacats de glosso-peda. A collas, com encastats en els roquissers, buscant la sombra protectora de las penyas se 'n veuen molts. Altres han quedat extesos, inmóvils com morts, arran de camí, tots esqualits y xuclats que donan llástima. El traginer els remou ab la punta del bastó y á penas giran el coll pera mirarnos ab ulls de pietat.

Contrasta aquest quadro de miseria ab l' esplén-

dida decoració de un paissatge incomparable. Sembla impossible qu' en aquells sitis tan sans y riatlles, s' hi haja pogut ficar la terrible malura delmadora dels remats.

Ab aquesta impressió y baixant sempre, arribém al fons de la Vall, ahont trobém ja al Garona engallardit, bregant ab els códols, llansant escumeralls, donant vida y frescor als prats y á las vernedas. El camí s' allarga y 'ns condaheix fins á Tredós, qu' es per aquella part el primer poble de la Vall de Arán. El riu de Ayguamoix que baixa de las alturas de l' esquerra entrega son caudal al Garona.

Ens trobém en un poble genuinament aranés: ab sas casas pintorescas cubertas de pissarra, ab el punxagut cono de son campanar. Ja tot es distint, y en especial la gent, com ens ho donan á comprendre unas noyas rossas y esprimatxadas ab son pintoresch llenguatje.

Pero la Vall de Arán mereix capítul apart.

P. DEL O.

PASSEIG

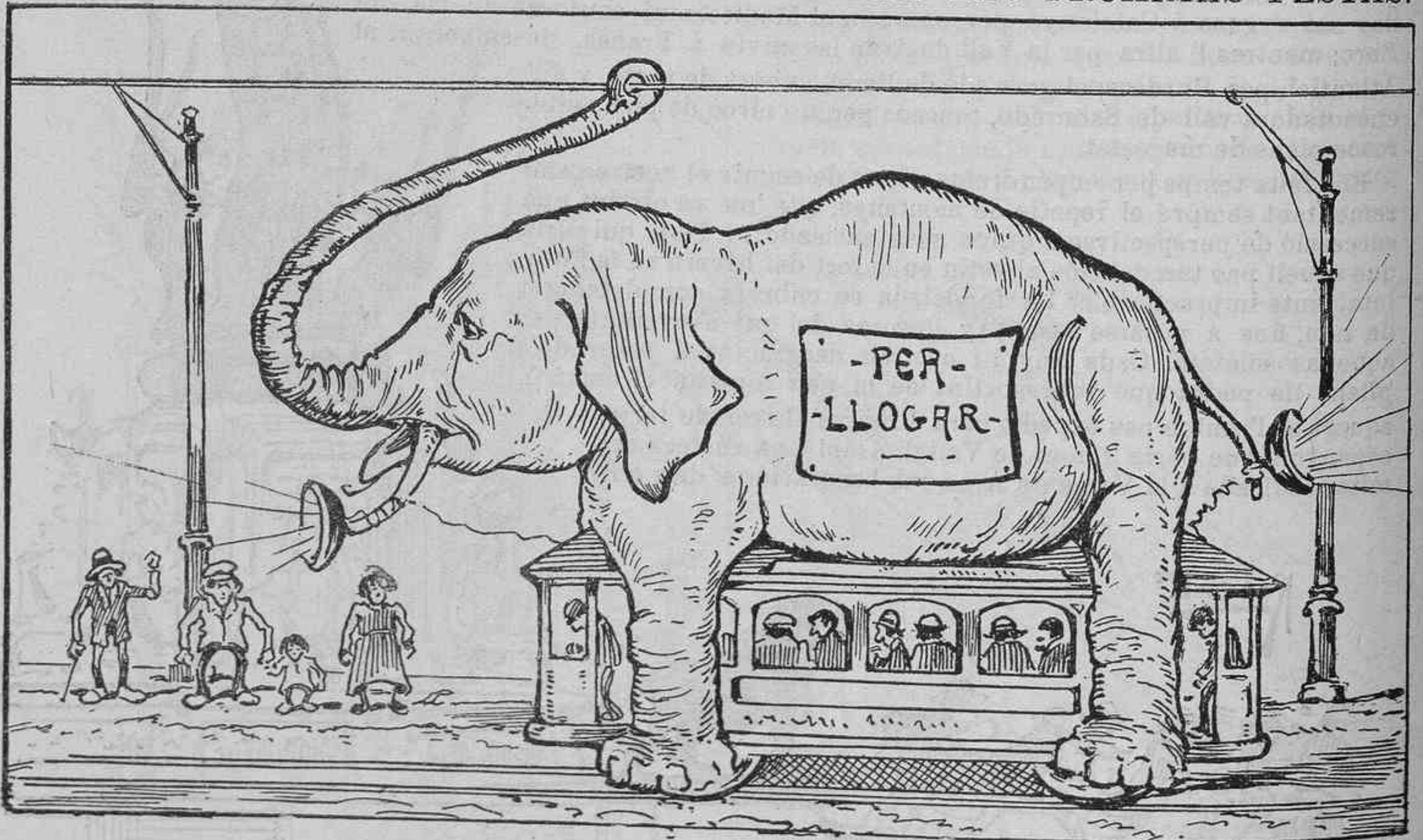
A la Font de la clotada hem anat tot passejant; els pares d' ella al darrera, nosaltres dos al davant.

He comprat anís de frare que fa de tan bon menjar, y, desfent la paperina, á tots tres n' he anat donant.

Hem descansat bella estona sota del ample amparrat, y després, de l' aygua fresca ens n' havem begut un vas.

La gent qu' en la Font hi havia no parava de mirar'ns,

PERA LAS PRÓXIMAS FESTAS.

Transformá aixís els tranvías
¿oy que no estaria mal?

Robert

els minyons fent la rialleta,
 las noyas ab el cap baix.
 Pel caminet de las freixas
 havem passat al tornar,
 porque 'l sol encar picava
 y 'l camí es molt fresch y obrat.

Jo he cullit dugas espigas
 del blat que casi s' ajau,
 després de darn'hiuna á n' ella,
 las hem anat desgranant.

Per passar la Riereta
 jo li he donada la má...
 ¡quina sensació mes dolsa,
 quina ditxa m' ha causat!

Entre dirnos amoretas
 y mirarnos suspirant,
 ni 'ns hem adonat sisquera
 que eram ja dintre á ciutat.

Al ser davant de la porta
 de sa casa, 'ls he deixat,
 prometentnos que diumenge
 tornarem á passejar.

Que aviat s' es acabada
 eixa tarde ¡Deu me vall!...
 D' aquí á diumenje, vuyt días...
 ¡que trigarán á passar!

J. RATÉS Y RATÉS

EL MILLOR EMBAIXADOR

—Vaja, gegants romanseros,
 determininse á vení:
 si no ho fan per Barcelona,
 fássinho per mí.

LLIBRES

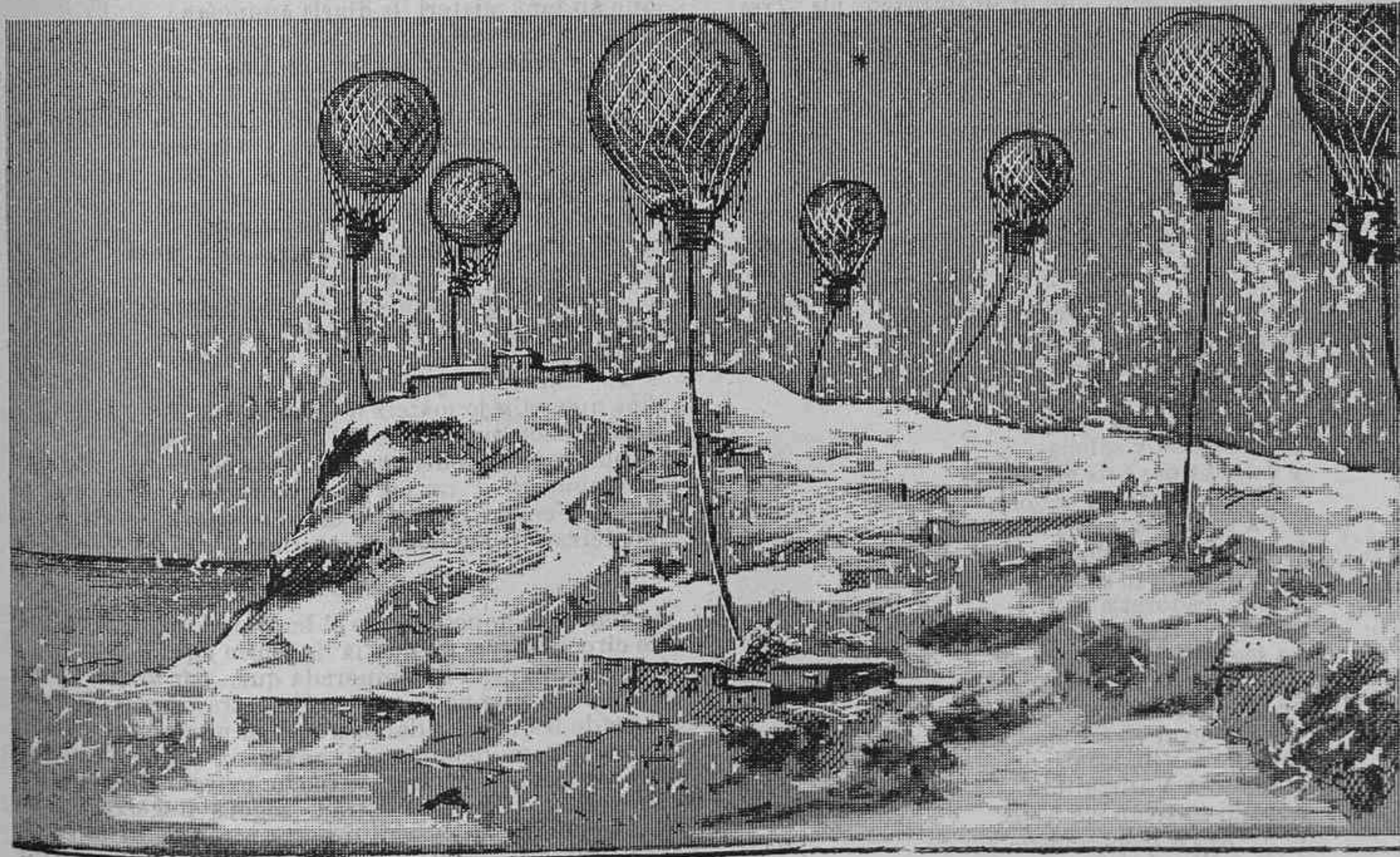
CONTRIBUCIÓN SOBRE LAS UTILIDADES, anotada y concordada per ENRIQUE MHARTIN Y GUIX.

En un país com el nostre en que una de las causas que més contribuheixen á la inutilitat y falsejament de las lleys es el desconeixement que d' ellas té la generalitat, resulta un' obra altament meritoria la seva vulgarització; no presentantlas al públich com si diguessim «á pal sech» y ab tota l' avidés del seu articulad, sino co-

mentadas, aclaridas y posadas al alcans fins del menos versat en qüestions legals.

A aquest laudable propòsit obeheix la publicació de la «Colección económica de Leyes españolas» ab tan éxit empresa per la casa López, y de la qual acaba de veure la llum el volúm referent á la *Contribució sobre las utilitats*.

LO QUE PODRIA FERSE

¿Y un ensaig en gran escala
 de nevada artificial?

Ab aquesta lley á la má y ajudat per las atinadas observacions que l'acompanyan, degudas al Sr Mhartin y Guix, tan inteligent en aquesta materia, qualsevol lector sab á que aténirse respecte á tan complicada branca de nostra legislació, y pot resoldre de moment y sense necessitat d' assessor, totas las dificultats que puguin presentárseli.

Com creyém haver ja manifestat alguna vegada, els volúms de la «Colección económica de Leyes españolas» se publican en forma manual, perfectament impresos y encuadernats ab molta elegancia, y fins ara, á més del que motiva aquestes ratllas y que 's refereix, segons hem dit, á la *Contribució sobre las utilitats*, n' han sortit altres sis, que son: *Reglamentació de Teatros*, *Traball de donas y nens*, *Associacions religioses*, *Garantias Constitucionals*, *Cotxes automòvils* y *Corridas de toros y novillos*.

TRES MAESTROS, per ALEJANDRO DUMAS (pare).

Perteneix aquest tomo á la popular colecció que de las obras del vell Dumas vé publicant l' infatigable editor Sr. Tasso, y no es, per cert, dels menos interessants.

En *Tres maestros*, el notable escriptor francès, sense decidir-se á tallar las alas á sa fantasia incomparable, se 'ns presenta més historiador que novelista. Evocadas pel seu talent poderós, las colossals figuras de Miguel Angel, el Ticiano y Rafel Sanzio —que no altres son els *Tres maestros* que 'l títol del llibre ens anuncia— surten de la tomba y 's presentan als nostres ulls claras y lluminosas, y ab tota la magestat de sa immensa grandesa.

Imposible condensar en menos pàginas la vida y miracles d' aquests tres astres, qual aparició casi simultànea en el cel del art deixá en ell una estela tan viva y enlluernadora, que ni las veleytats dels homes ni 'l transcurs del temps han pogut, no ja esborrarla, sinó ni sisquera ferli perdre un ápice del seu brillo extraordinari.

El retrato dels *Tres mestres* que al llensar á la impetuosa onada del Renaixement tot el caudal de la seva inspiració, posaren el *finis* definitiu á l' Edat Mitja y senyalaren á las arts modernes la via que 'ls tocava seguir, s'ols un altre mestre podia ferlo, y aquest mestre devia ser forsosament un pintor de la talla de 'n Dumas pare.

Y que l' insigne novelista 'l feu bé, ho dirá 'l lector que recorri las pàginas d' aquest llibre, en cada una de las quals sembla sentir's hi palpitant l' ànima del autor, agitada per l' admiració que li inspiraren els *Tres maestros*.

La traducció, deguda al Sr. García Bravo, es molt discreta.

CARTA

DEL BENET DE RUBIÓ AL TREMENTINA DE CARME

Company y amich Trementina:
Et suposo, igual que jo
seguint mes trempat qu' un ginjol
las nostras festas majors,
rodant com una baldufa
per envelats y salons
y deixant per tots els pobles
pubillas mortas d' amor.

Fa tres mesos que la volto,
taral·lejant rigodons
ab el farcell de sabatas
y el mocadoret al coll.

No hi parat ni mitja estona,
he seguit tots els recones,
y en aquests últims deu díes
he vist deu festas majors.

Vaig sé al 15 á Capellades,
el setze á Viladecols,
el disset á Valltruitera
hont hi tocavan els *Noys*,
el divuyt á Riudepomas,
á Castellupí el dinou,
el vint á Costapelada
ab l' orquesta de Guiló
que porta un bombo que toca

d' un modo que 't quedas groch
el *Carnaval de Venecia*,
el vintihú á Cassalops
ab envelat de 'n Baliarda,
á Puigvert el vintidós
ab els *Trullassos* y el *Planas*
(per cert que á n' el *Russinyol*
quatre paquets de cigarros
se li van ficá al fiscorn)
el vintitres á la Esblada
á la sala de *can Ros*,
el vintiquatre á Vallbona
y avuy, el vinticinch, soch
á fer sarau á Igualada
desde ahont t' escrich aixó.
Aniré á Tona el dimecres,
á Vilallonsa el dijous
y d' allí estant á Manresa
que la fan el vintinou.

M' ha estranyat molt no trobarte
y espero veuret á Tous
per ballá ab las *Terrossayres*
aquell pet de rigodons.

Pro ahont espero no faltis,
perque també hi seré jo,
es á la de Barcelona
hont fan un envelat nou
y crech que hi van quatre orquestas
y tiran castells de fochs.
Ja veus, donchs, que val la cosa
la pena de fé un esfors,
y ab aixó espera allí veuret
el *Benet de Rubió*.

JEPH DE JESPUS

Pensant en l' espectacle
que ab tant misteri 'ls diaris anuncian,
pel qual á *Novedats* admeten noyas
joves y esbeltas, fa set ó vuyt díes
que no menjo ni dormo mes que 'ls ratos
que 'm vé la gana ó que 'ls mosquits no 'm pican.
¿Qué será aixó? ¿Alguna obra aparatosa,
un ball com *Messalina*,
una *Pata de Ciervo*
ó un *Cabaret du Ciel* mitj modernista
que 'n Pere Coll haurá importat de Fransa
ab l' intenció maligne
d' embaucar *camalluhents* (vulgo pajesos)
mentres durin las festas de la vila?
Reflexionant aixó 'm passen las horas
y no 'n trech l' aygua *limpia*
fins que vaig jo mateix á Canaletas;
y al fi exclamo empipat:—Siga 'l que siga;
la empresa ha contractat ja nenas joves
possehidoras d' un pet de pantorrillas...
Y aixó, encare que avuy están *suspesas*,
no deixan de ser bonas *garantias*.

TÍVOLI

La platea d' aquest teatro s' ha transformat ja en pista de circo. Senyal de que ja 'ls tenim aquí.

Demá inauguran la temporada que, per lo que 's veu y fins per lo que no 's veu pero 's traslluheix, promet ser una de las més brillants donat el número d' artistes anunciats pera debutar próximament y que permetrá donar als programas una variació extraordinaria y un valor notable. No hi faltarán, segons llegeixo en las llistas generals, ni 'ls equilibristas atrevits, ni las amazonas arriscadas, ni 'ls clonws aixelebrats, ni las bestioletes ensenyadas. Un personal escullit y numerosíssim ab el que podran contar també pera las pantomimas de repertori y d' altres que tenen en cartera pera estrenar. La senmana entrant donarém compte de la inaugura-

PREPARATIUS

La Merceneta arreglantse pera rebre visitas.

Dibuix de O. JUNYENT

ció de la temporada y del debut d' alguns artistes que 's donan á coneixer per primer cop al nostre públich.

De moment agraím infinitament á D. Vicente Gil Alegría y á tota la seva *troupe* l' havernos tret del enso- piment en que vivíam fá un quant temps.

GRANVIA

Tal com havíam anticipat als nostres lectors s' ha efectuat en aquest teatro la organisió d' una compa- nyia de sarsuela petita que, no siguent de molta em- penta, es prou capassa per aixó de sostenirse quinze días, qu' es el temps que probablement faltarà pera 'l debut de la tan anyorada Italia Vitaliani.

Dissapte comensaren, donchs, els sarsueleros, ab un plé d' aquells que no n' entran gayres en 400 grams. La aplaudida primera tiple Srta. Miserachs va ser rebuda ab demostracions de simpatía; la Pilar Monerde conti- núa aixecant espectadors ab las sevas elucubracions que provocarian l' erotisme y el *geni de l' especie* de 'n Shopenhauer fins al mateix Sant Antoni que baixés; y, per últim, el quadro en general de companyia es passador.

Havém llegit que 'l senyor Manzano ademés de pro- hibir unas coplas excessivament verdas que 's cantavan ha privat també que en lo successiu se representi *La Pulga* á Barcelona.

Pitjor per ell; que aixís no la podrà tornar á veure re- presentar, repapat al palco com estava l' altre día.

Y altre cop m' atormenta l' espectacle
que ab tan misteri 'ls diaris anuncian
y m' en vaig rambla amunt per si veig algo
que 'm dongui llum y... res, ¡ni una cerilla!

Y amunt, sense adonarmen,
á la Plassa dels *Apits* m' encaminan
las mevas débils camas
que de tan rumiar m' están fent figa.

Pera no entrebancarme ab las palmeras
y els munts de terra que la plassa omplían,
faig un salt de cabrit, ab tota forsa,

desde la Mallorquina
fins l' altra part, allá al Passeig de Gracia;
y me 'n entro corrents, tot desseguida
á Novedats per veure si un bon home
com á favor m' explica
què serà tot aixó que ab tant misteri
els diaris anuncian.

La senmana que vé, donchs, podré darlos
espatarrants noticias.

N. N. N.

SEMBLANSA

En lo calent mes de juny,
quan las rojencas espigas
dobladas pel pes del grá
de la vida 's despedían
ab afany y ab previsió
traballant de nit y día
provehían per l' hivern
las laboriosas formigas.

De grá en grá, sense minvar
en la seva tasca, activas
lograren omplí á curull
el graner hont hi devían
guardar el pá que mitj any
d' aliment els serviría.

Caigué un xáfech tempestuós
y un torrent, al sobre-eixirse
un gros xaragall va fer
que s' endugué al pas obrirse
aquell graner tan provehit
ab sa potentia embranzida.

¿Quántas vegadas al home
las tempestas de la vida
no per xo menos tremendas
que las que 'l cel ens envía
li roban la pau del cor
y li matan el somriure
que molts vegadas val
mes que 'l pá de cada día?

J. COSTA POMÉS

EN CASELLAS Á PARÍS

—¡Amigo! li deya en Coll,
veyentli fer tamborellas:
¡No es tot hú ballá 'l cán-cán
ó corre pels sots feréstechs!

ESQUELLOTS

Moguda pel laudable desitj
d' arrodonir el seu negoci, la
Companyia del ferrocarril de
Fransa tracta d' aixamplar l'
estació de Sant Beltrán, y pera
conseguirho no se li ha acu-
dit altre medi que demanar á
la Junta del Port que li *regali*
certs terrenos de la sona ma-
rítima y li concedeixi, ade-
més, permís pera *tapar la sor-*
tida á alguns carrers del en-
sanxe.

Com es de suposar, tota la
premsa local ha manifestat
la seva opinió contraria á
aquesta absurda demanda, que
tan serios perjudicis ocasio-
naria á aquellas vías.

Hi dit tota la premsa, y
dech fer una excepció: la del
Brusi.

En efecte; el *Diari de Bar-*
celona, lluny d' unir la seva
protesta á la dels demés perió-

DEL PROGRAMA DE LAS FESTAS
ELS ANIMALS DEL PARCH PELS CARRERS

—¡Ya somos trées, trées, trées!...

dichs, fa com si no s' hagués enterat del assumpto y 's calla com un mort.

¿Vostés ho estranyan? Jo no. D' una manera ó altra ha de pagar l' aixerit senyor Baró, director *in partibus* del *Diari*, el passatge gratuít que la Compañia del ferrocarril de Fransa li té concedit, que li permet viatjar en primera com un personatge y anar y venir de Sant Pol sense costarli un céntim.

Es lo que deu pensar don Teodoro: — Que la Compañia vol tapar alguns carrers... ¡Que 'ls tapi! Mentres no 'm tapi 'l meu bitllet d' arrós!...

Aixís m' agrada la gent d' ordre: agraphida... y fresca; ben fresca.

¿Y 'l monument á Verdaguer?

Ja ningú se 'n recorda.

Aquells mestres en gay saber que varen pendre la iniciativa convocant á no sé quantas associacions y entitats més ó menos relacionadas ab els com-

panys de causa, no sabem que hajin donat un pas sobre 'l terreno práctic de la realisació de l' idea.

La Perdiu ha arribat á cansarse de publicar manifestacions irrisorias sobre la forma que 'l monument havia de tenir y 'l punt més apropiat per emplassarlo... pero sense ensenyar ni una pesseta, qu' es lo primer que 's necessita.

Y tots aquells que ab tan entussiasme varen contribuir á la suscripció Robert, prescindeixen en absolut del gran cantor de Catalunya.

.

Y á pesar de tot, Mossén Cinto, ja 'l va tenint el seu monument.

Cada olvit es una pedra.

Cada despreci un baix relleu.

Y l' enemistat dels qu' en vida 'l perseguiren, conservada fins més enllá de la seva mort, constitueix la seva estátua.

Olvits, desprecis y enemistats que no 's pot negar que son verdaderament *monumentals*.

El govern—diu un periódich—indicará á las Diputacions provincials la conveniencia d'enviar al extranger á alguns mestres de primera ensenyansa, pera qu' estudiáhin la pedagogía moderna.

¡Admirablement pensat!

Pero avans de fer aquesta *indicació* á las Diputacions, ¿no valdría més que 'l govern *indiqués* als referits mestres un procediment per viure del ayre del cel?

Ja que no 'ls paga, al menos que 'ls digui cóm ho han de fer per no morir-se de fam.

Una vegada conseguit aixó, haurá arribat el moment d' estudiar la pedagogía moderna y tot lo que 'l govern vulgui.

Perque ara com ara, prou treball tenen els pobres mestres ab estudiar la manera de passar de l' un cap de mes ai altre sense cobrar.

No anavan mal—per ells, s' entén—els que volían convertir en reals las festas populars del próxim més de setembre.

En aquesta terra clásica de las sofisticacions era lo més natural que tractessin de sofisticar unas festas, convertintlas de una expansió pública agena á tota mira política, en una manifestació tributada en honor de las institucions.

Quan me varen dir que l' idea havia partit dels representants de alguns gremis, vaig explicarm'ho tot. ¿De qué no son capassos, ells qu' están tan acostumats á donar al públich gat per llebre?

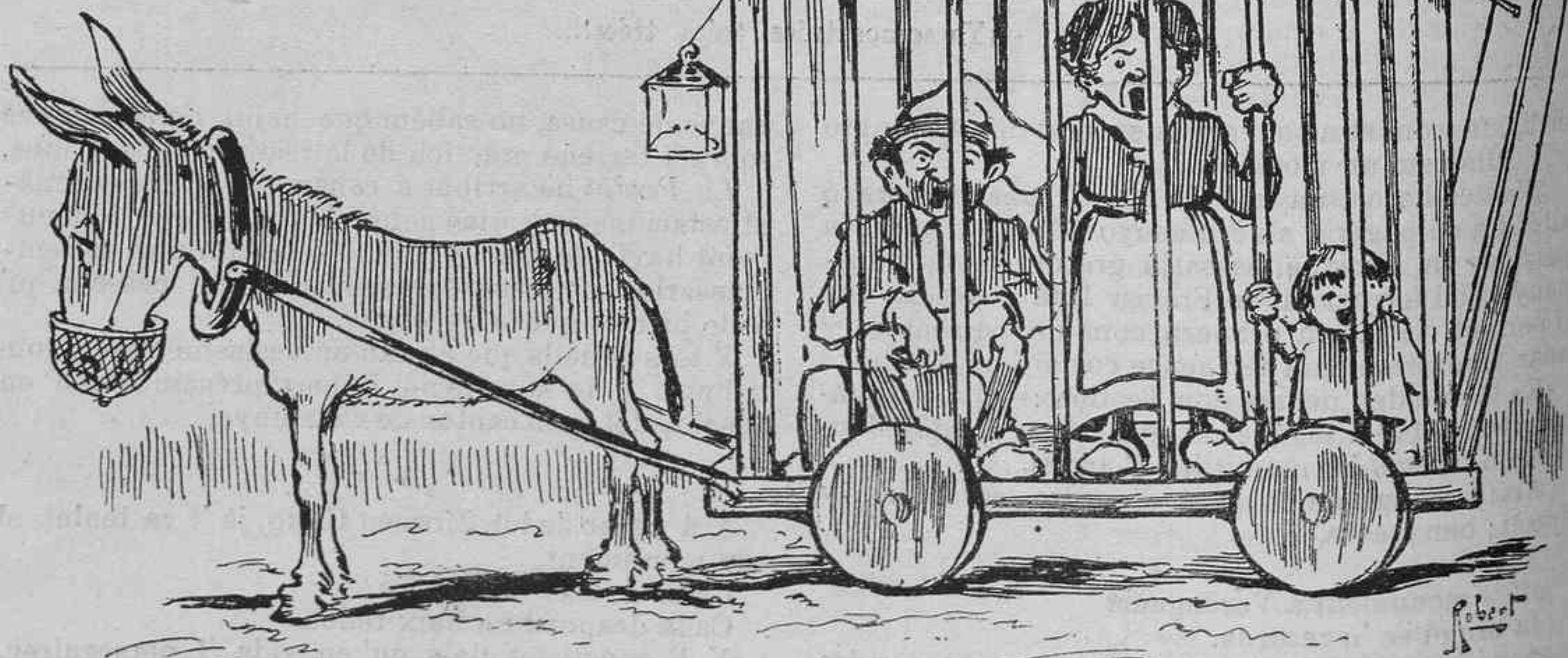
***

Pero 'l projecte de mistificació, aquesta vegada 'ls hi ha sortit *un poquito desigual*.

Han vist l' oposició clara y manifesta de la inmensa majoría del vehinat. Han notat la resolució ab que 'ls republicans se disposavan á aprofitar la presencia de las institucions pera fer tota mena d' actes conformes ab las sevas ideas. Y fins han observat que al Sr. Fabra y Ledesma se li ha arronsat el llombrigo, ab tot y trobarse tan necessitat de contreure mérits pera quedar-se definitivament ab la vara que avuy empunya sols provisionament.

Y davant de totes aquestas contrarietats, han desistit del seu empenyo

Fins l' eloqüent diputat Sr. Torres, imitant á Sant Pere, en quant ha sentit cantar

En Gori y la seva familia, al saber que durant las festas de la Mercé las fieras del Parch se passejarán pels carrers, han determinat venirlas á veure prenent las degudas precaucions.

al gall de la República, ha negat que tingués art ni part en tot aquest *imbroglio*.

***

Las festas de setembre serán, donchs, pura y esencialment populars.

Y descartat el perill de que 's desnaturalisessin, creyém que 's veurán honradas ab tots els gegants de Catalunya.

Si alguns, com els de Lleyda, fan el raro, l' Ajuntament pot pendre un acort per ferlos entrar en rahó.

Els hi pot enviar al Sr. Berenguer, l' únich regidor de talla per entendres ab el gegants, parlantlos de tú á tú, sense necessitat d' alsarse de puntetas.

¡Valent guardia el guardia Robles!

Se troba 'l invicte *Xanxas* á la plassa de Catalunya contemplant la plantació d' ápits, quan girantse de prompte, agafa pel coll á un jove que á prop seu está dedicat á la mateixa contemplació, y comensa á atiparlo de bofetadas y cops de puny.

¿Per qué aquesta *valentia*?

Perque 'l pobre jove inadvertidament ¡li ha donat una empenyal...

¿Ahont s' ha vist donar una empenyal, encare que sigui sense volguer, á un municipal, que per més senyas va de paysá?

***

Se m' acut una idea.

En lloch de passejar els lleóns del Parch pels carrers de la ciutat durant las festas de la Mercé, com proposan alguns, ¿no sería més bonich y, sobre tot, més original passejarhi 'l guardia Robles?

Creguin que ab una anella de ferro al nas y subjectat ab bonas cadenas, havia d' estar arrebatador.

A la gloria llegítima de la nostra terra li han encarregat l' erecció del monument Robert.

DEFENSANT EL NÚMERO HÚ

Robert

No crech que s' atreveixi á cobrar honoraris, com en el cas de la trassa y construcció del Hospital de Sant Pau, porque algún sacrifici ha de fer pera no posarse en pugna ab els companys de causa.

Pero lo que no vaji en diners, s' ho pot adjudicar en fama.

***

May millor ocasió trobará, en efecte, d' evidenciar *monumentalment* lo que diuhen els *perdigots* respecte als mérits extraordinaris del gran arquitecte del regionalisme.

El Dr. Robert, cert que sabia parlar; pero no tenia ideas. Totas las qu' exposava en els seus discursos las hi suggeria 'l Sr. Domenech y Montaner. Aixís á lo menos ho diuhen y ho repeteixen els seus companys.

Per lo tant, será de un gran efecte, que sobre 'l pedestal del monument, en lloch d' una s' hi alsin dos estátuas: la del Doctor parlant y la de la gloria legitima de la nostra terra servintli de apuntador.

Dirán vostés que aixó sería alabarse á sí mateix; pero tant se val, ja hi está acostumat, com ho demostran els bombos insensats que á sí propi 's prodiga en las columnas de *La Perdiu*.

—¡Bravo, Manelet! T' has portat com un home. A falta de dátils, aquí tens aquesta corona, procedent d' aquellas palmeras, porque la guardis com á recort de la teva heroycitat.

Van plovent creus de la nova ordre de D. Alfonso XII, destinada á distingir als sabis y homes de talent; pero al mateix temps van plovent desaires.

Perque no tothom s' avé á adornarse ab aqueixa penjarella que recorda el nom d' un monarca qual afició als toros y al flamenquisme sigué una de las notas més típicas del seu caràcter.

Aixís acaban de ferho 'ls doctes catedràtics barcelonins, Srs. Giner de los Ríos y Giné y Partegás.

Las dos creus desairadas, millor qu' en las togas de dos homes de ciencia, podrian lluhir en la jaqueta de 'n Mazzantini y de 'n Bombita chico.

Del Manicomi de Sant Boy que tan trista celebritat ha adquirit en aquests últims temps, se 'n van escapar un hermano y una monja empleada en el quarto de costura.

Segóns afirma un periódich, ara l' *hermano* fá de cobrador del tranvía de Gracia y viu ab la monja maritalment.

Un verdader idili que demostra qu' es ben cert alló que diuhen: —No tots els que son á Sant Boy mereixen estarhi.

Y continua la ratxada piadosa.

Un frare Camilo dels que 's dedican á vetllar malalts, va ser detingut per haverse'n emportat de una casa ahont hi aná á exercir sas caritativas funcions una lliura esterlina, deu monedas de 25 pessetas, un duro y sis pessetas filipinas.

Vels'hi aquí un sant varó que podrá lamentarse de sufrir persecució de la justicia, per res... per ser massa amant de la *llimpiesa*.

Llegeixo y tot llegincho suo:

«En Sevilla señaló ayer el termómetro de máxima 55°.»

Vels'hi aquí un calor de lley. No tot á Sevilla han de ser duros sevillanos.

RECOMPENSA JUSTA

Una anécdota curiosa.

Un célebre artista de París tenia malalt á un gos al que s' estimava molt, y maná cridar á un seu amich, eminent doctor, membre de l' Academia de Medicina, encarregantli que li visités.

El metje estengué una recepta, y 'l gos curá.

L' artista, entussiasmat, tot era demanarli que fixés el preu del seu servey; pero 'l metje s' hi negava, alegant qu' ell no curava á animals, y que lo que havia fet ab el gos, era senzillament un favor particular á un amich.

Pero com l' artista insistís, per fi 'l metje li digué:

—Está bé: 'l favor que li he fet, sols puch cobrar-me'l ab un altre favor. Vingui á pintarme quan vulgui 'l reixat de la meva torre de Montmorlucy.

SOLUCIONS

Á LO INSERTAT EN L' ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Re-co-me-na-da.*
- 2.ª ANAGRAMA.—*Nets—Tens.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La Societat del bon aprecio ó el ball de la punyalada.*
- 4.ª TERS DE SÍLABAS.—LA VA BO
VA LEN TI
BO TI NA
- 5.ª CONVERSA.—*Romana.*
- 6.ª GEROGLÍFICH.—*Com mes tens tart mes t' entretens.*

TRENCA-CAPS

XARADAS

I

Bonica, ben fornida, seductora,
coll tornejat, quarta altona y nasset fi
ulls negres, dos darrera dematí

GENT DE LA TERRA

Una puntayre d' Arenys de Munt.

Fot. de A. L. LL.

penso ab tú per no dir *dos-quinta* hora.
 T' *hu-terça-quarta* 'l que 't passa á la vora,
 el teu conjunt de gracias fá dali'
 porque, no ets una dona, ets una huri
 de sal y de perfums derrotxadora.
 Natura en embrió ya al modelarte
 vá deixar los encants ab que orgullosa
 per passas y carrers logras mostrarte.
 Tú 'ls hi donas relléu ¡oh dona hermosa!
 yo no puch *tot* deixar al alabarte
 la primera impresió; el deber m' ho imposa.

J. COSTA POMÉS

II

Es un líquit la *primera*
 la *segona* musical,
 temps de verb *terça-girada*
 y la *quarta* consonant,
 Si per cas, aymat lector
 lo meu *Total* vols trobar,
 busca prop de Tarragona
 un poble que no es molt gran.
 DOS REPUBLICANS TARRAGONINS
 TRENCA-CLOSCAS

ANA CASSI Y ARCOU
 TREMP

Formar ab aquestas lletras degudament combinadas
 lo títol d' una sarsuela castellana.

A. MERCADER MARTÍ

ANAGRAMA

Lo primer. Are es la una.
 Lo segon.—No: son las dos.
 Y al tocá l' *tot* al rellotje
 lo según diu.—Noy, tens *tot*.
 UN COMPANY DE LA GOMA

LOGOGRIFO NUMÉRICH

- 2.—Vocal.
- 2 4.—Mineral.
- 1 5 9.— Id.
- 5 7 6 5.—Títol d' una ópera.
- 2 9 9 5 1.—Plassa de Barcelona.
- 4 2 3 5 6 2.—Carré de id.
- 3 5 4 3 5 4 5.—Carré de id.
- 1 5 3 5 6 8 9 9.—Poble catalá.
- 1 2 3 4 5 6 7 8 9.—Baixada de Barcelona.
- 2 3 4 5 6 2 4 1.—Carré de id.
- 4 2 1 8 9 9 2.—Carré de id.
- 5 9 8 9 9 5.—Poble catalá.
- 1 8 4 4 5.—Carré de Barcelona.
- 5 1 8 1.—Carré de id.
- 2 9 7.—Plassa de id.
- 4 8.—Nota musical.
- 5.—Vocal.

MIQUEL LLONCH

GEROGLÍFICH

Q I
 Baco
 T T
 T
 T A L
 CO CO CO
 I
 T A M B

A. J. PUIG

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm.
 Tinta Ch. Lorilleux y C.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Jacinto Verdaguer

Acaba de sortir — 8.ª edició

LA
ATLÁNTIDA

POEMA DE

MOSSEN JACINTO VERDAGUER

ab la traducció castellana

PER

MELCHOR DE PALAU

Un tomo en octau, Ptas. 3.

Nueva

TRES MAESTROS

POR A. DUMAS PADRE

Ptas. 1

Barcelona á la vista

ÁLBUM DE 192 FOTOGRAFÍAS

— DE LA CAPITAL Y SUS ALREDEDORES —

Encuadernado con elegantes tapas en negro y oro. . . . . **Ptas. 8**

¡FLOR DE UN DIA!

NOVELA

basada en el drama de su mismo título

POR

M. ANGELON

Ptas. 3.

ESPINAS DE UNA FLOR

NOVELA

inspirada en el drama de su mismo título

POR

M. ANGELON

Ptas. 3.

FLORES DE ESTÍO

POR J. ANSELMO CLAVÉ — Ptas. 4

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

FESTAS DE LA MERCÉ

Aquí tenen, caballers, perfectament indicats,

alguns dels antics carrers que diu que han de sé adornats.